

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9156.111.3.48-54>
УДК 342.723(477)

Пузирна Н. С., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Національного університету «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

e-mail: 1981-natasha@gukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7297-0829>

ПРИНЦИПИ Й СТАНДАРТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОМБУДСМАНА

Статтю присвячено дослідженню принципів і стандартів адміністративної діяльності омбудсмана. Зазначено, що в сучасних умовах, коли права людини дедалі частіше опиняються під загрозою через збройні конфлікти, соціальні й економічні виклики, адміністративна діяльність омбудсмана постає як особливий інструмент балансування між державою та громадянином, гарантує дотримання принципу верховенства права, правової справедливості й гуманізму. Однією з ключових характеристик цього інституту є його адміністративний складник, що виявляється в здійсненні системної, нормативно врегульованої діяльності з розгляду звернень, аналізу практики публічної адміністрації, підготовки висновків і рекомендацій. Важливим аспектом адміністративної діяльності омбудсмана є дотримання принципів і стандартів, що випливають із загальних засад функціонування демократичної правової держави, а також зі специфіки статусу й завдань самого інституту омбудсмана. Принципи адміністративної діяльності омбудсмана визначені як засадничі ідеї та норми, які визначають зміст, межі, форми й методи здійснення омбудсманом своєї діяльності з контролю за дотриманням прав і свобод людини, забезпечуючи її ефективність, неупередженість, прозорість і дотримання верховенства права. До ключових принципів зараховано незалежність, гласність, доступність, об'єктивність, неупередженість, аполітичність, добровільність подання звернень, безоплатність і гуманізм, що мають визначальне значення для забезпечення ефективності правозахисної функції омбудсмана. Зазначено, що стандарти й функціональні критерії діяльності омбудсманів закріплені в Паризьких принципах, ухвалених Генеральною Асамблеєю ООН, та у Венеціанських принципах щодо захисту й розвитку інституцій омбудсманів, ухвалених Венеціанською комісією Ради Європи. Вони є міжнародно визнаною основою для оцінювання ефективності діяльності правозахисних інституцій і гармонізації їх функціонування. Зроблено висновок, що принципи й стандарти адміністративної діяльності омбудсмана формують основу для ефективного, об'єктивного та неупередженого захисту прав і свобод людини та громадянина у відносинах з органами публічної адміністрації.

Ключові слова: адміністративна діяльність, омбудсман, принципи, стандарти, захист прав і свобод, нормативне закріплення.

Постановка проблеми. Інститут омбудсмана в системі публічної влади є важливою ланкою правозахисного механізму демократичної держави. Його поява та розвиток зумовлені потребою посилення контролю за діяльністю органів влади, захисту прав і свобод людини, а також запровадженням інструментів, що діють незалежно від політичних та адміністративних впливів.

У сучасних умовах, коли права люди дедалі частіше опиняються під загрозою через збройні конфлікти, соціальні й економічні виклики, адміністративна діяльність омбудсмана постає як особливий інструмент балансування між державою та громадянином,

гарантує дотримання принципу верховенства права, правової справедливості й гуманізму. Однією з ключових характеристик цього інституту є його адміністративний складник, що виявляється в здійсненні системної, нормативно врегульованої діяльності з розгляду звернень, аналізу практики публічної адміністрації, підготовки висновків і рекомендацій.

Важливим аспектом адміністративної діяльності омбудсмана є дотримання принципів і стандартів, що впливають із загальних засад функціонування демократичної правової держави, а також зі специфіки статусу й завдань самого інституту омбудсмана.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням діяльності (у тому числі адміністративної) омбудсманів займалися такі вчені, як Є. С. Артюхов [1], С. В. Банах [2], Т. Д. Кадук [3], О. І. Косілова [4], С. Л. Кошарновська [5] та інші. Наукові праці вищезазначених авторів присвячені загальним засадам діяльності інституту омбудсмана. Проте питання принципів і стандартів адміністративної діяльності омбудсмана не відображено. Тому констатуємо відсутність комплексного дослідження, яке б систематизувало й аналізувало принципи та стандарти адміністративної діяльності омбудсмана, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Формулювання цілей. Метою статті є визначення й характеристика принципів і стандартів адміністративної діяльності омбудсмана, виявлення прогалин у законодавстві, а також формулювання пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Принципи й стандарти адміністративної діяльності омбудсмана формують основу для ефективного, об'єктивного й неупередженого захисту прав і свобод людини та громадянина у відносинах з органами публічної адміністрації.

На думку В. В. Головань, у діяльності омбудсмана ключову роль відіграють принципи гласності й відкритості, доступності, а також гуманізму та справедливості. Принцип гласності проявляється через оприлюднення омбудсманом виявлених порушень у роботі органів державної влади, зокрема через медіа, що виконує не лише правозахисну, а й інформаційно-виховну функцію. Це сприяє суспільному контролю й посиленню відповідальності адміністрації. Принцип доступності означає, що кожен громадянин має гарантоване право звернутися до омбудсмана безперешкодно й без оплати державного мита. У свою чергу, підхід, оснований на гуманізмі й справедливості, дає омбудсману змогу оцінювати дії державних органів не лише з погляду законності, а й з позиції моральності [6, с. 222–223]. Така позиція формує особливу соціально-етичну вагу інституту омбудсмана як демократичного й незалежного механізму захисту прав людини.

Дослідниця Ю. М. Рижук виділяє ключові ціннісно-нормативні орієнтири, які формують правову й етичну основу адміністративної діяльності омбудсмана. Так, омбудсман діє в межах таких принципів: гуманізму, законності, справедливості, неупередженості, об'єктивності, незалежності, доступності, транспарентності, поваги до приватного життя особи та конфіденційності інформації про неї [7, с. 158]. Ці принципи мають слугувати орієнтиром для щоденної роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноваженого), визначаючи як процедури, так і зміст його діяльності. Водночас вчена не подає розгорнутого аналізу зазначених принципів і не конкретизує механізми їх реалізації в практичній площині, що ускладнює оцінювання їх ефективності й застосовності в умовах сучасних викликів, зокрема в ситуаціях надзвичайного або воєнного стану.

За своєю суттю принципи адміністративної діяльності омбудсмана – це засадничі ідеї та норми, які визначають зміст, межі, форми й методи здійснення омбудсманом своєї діяльності з контролю за дотриманням прав і свобод людини, забезпечуючи її ефективність, неупередженість, прозорість і дотримання верховенства права.

Варто зауважити, що принципи діяльності омбудсмана не закріплені окремою статтею Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон). Однак аналіз змісту цього Закону, а також практики функціонування зазначеного органу дає змогу виокремити низку ключових принципів, які формують засади його публічно-правової діяльності. Зокрема, такі принципи, як незалежність, гласність, доступність, об'єктивність, неупередженість, аполітичність, добровільність подання звернень, безоплатність і гуманізм, мають визначальне значення для забезпечення ефективності правозахисної функції омбудсмана.

Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» встановлює низку норм, які опосередковано втілюють ці принципи [8]. Наприклад, відповідно до статті 1 Закону, діяльність омбудсмана є незалежною від інших органів державної влади, а стаття 5 гарантує право кожної особи на звернення до омбудсмана. Стаття 18 Закону надає Уповноваженому право інформувати громадськість про результати перевірок і виявлені порушення, що є виявом принципів гласності й публічності. Важливою є й відсутність державного мита за звернення, що забезпечує доступність інституту для всіх верств населення. Оприлюднення результатів перевірок через медіа виконує також інформаційно-виховну функцію та є дієвим механізмом суспільного впливу на державні інституції.

З метою уникнення довільного або суперечливого тлумачення принципів, на яких базується діяльність Уповноваженого, доцільним є їх нормативне закріплення на законодавчому рівні. Власне, тому пропонуємо доповнити Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» новою статтею 8-1 «Принципи діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмана)», яка б нормативно визначала засади, на яких ґрунтується його діяльність. Запропоноване положення може передбачати закріплення таких принципів, як верховенство права, законність, незалежність, об'єктивність, гласність, доступність, недискримінація та неупередженість. Таке оновлення сприятиме приведенню національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, які встановлюють вимоги до статусу й функціонування національних інституцій із захисту прав людини. Закріплення зазначених принципів не лише унормує діяльність омбудсмана, а й сприятиме підвищенню довіри до цієї інституції з боку громадськості, забезпечуючи її прозорість, підзвітність та ефективність.

Таким чином, хоча принципи діяльності омбудсмана не мають окремого нормативного закріплення, вони є невід'ємною частиною його функціонування та сприяють ефективному захисту прав і свобод людини в Україні. Ці принципи не лише формально структурують діяльність омбудсмана, а й засвідчують його роль як морального посередника між громадянином і державою. Вони значною мірою перегукуються з демократичними цінностями, що властиві західним правовим системам.

Продовжуючи аналіз принципів діяльності омбудсмана, варто звернути увагу також і на стандарти омбудсманської діяльності. Так, існують міжнародні організації, які об'єднують інститути омбудсманів різних країн і сприяють уніфікації професійних стандартів, зокрема в етичному вимірі. Однією з ключових є Міжнародна інституція омбудсманів (International Ombudsman Institute), заснована в 1978 році [9], що виробляє загальні настанови й рекомендації щодо доброчесності, незалежності, неупередженості та підзвітності омбудсманів. Вона є єдиною глобальною організацією, що об'єднує понад 200 незалежних установ омбудсмана з більш ніж 100 країн світу. Для ефективного функціонування й урахування регіональних особливостей Міжнародна інституція омбудсманів поділена на шість регіональних підрозділів: Африка, Азія, Австралія та Тихий океан, Європа, Карибський басейн і Латинська Америка, Північна Америка.

Діяльність цієї інституції спрямована на зміцнення спроможності інституцій-членів через три основні напрями: навчання, дослідження й надання регіональних субсидій на реалізацію правозахисних проєктів. Її документи часто використовуються як орієнтири для формування внутрішніх політик і стандартів національних інституцій [5, с. 108–109].

Крім того, етичні норми, стандарти й функціональні критерії діяльності омбудсманів закріплені в Паризьких принципах, ухвалених Генеральною Асамблеєю ООН у резолюції № 48/134 (1993) [10], та у Венеціанських принципах щодо захисту й розвитку інституцій омбудсманів [11], ухвалених Венеціанською комісією Ради Європи. Вони є міжнародно визнаною основою для оцінювання ефективності діяльності правозахисних інституцій і гармонізації їх функціонування.

Зокрема, Паризькі принципи визначають основні вимоги до національних інституцій з прав людини, включаючи незалежність, законодавче закріплення мандата, широкі повноваження й належне фінансування. Ці принципи є фундаментом для діяльності омбудсманів у багатьох країнах, включаючи Україну. На офіційному сайті зазначено, що інституція омбудсмана діє відповідно до Паризьких принципів [12].

Венеціанські принципи доповнюють Паризькі, акцентуючи увагу на необхідності законодавчого закріплення мандату омбудсмана, його незалежності, прозорості процедур призначення та звільнення, а також належного фінансування. Ці принципи спрямовані на зміцнення інституційної спроможності омбудсманів і забезпечення ефективного захисту прав людини [11].

У контексті України Консультативна рада при Уповноваженому активно сприяє імплементації міжнародних стандартів у діяльність національного омбудсмана. Зокрема, експертна група при цій раді розробила проєкт змін до чинного законодавства, який ураховує ключові положення Паризьких принципів ООН і Венеціанських принципів Ради Європи. Основною метою цих змін є посилення інституційної незалежності Уповноваженого, зокрема через реформування процедури його призначення, що має відповідати міжнародним критеріям автономності й неупередженості. У 2023–2025 роках Консультативна рада також брала участь у підтримці національного превентивного механізму, зосереджуючи увагу на питаннях етики, ефективності моніторингу та дотримання прав людини в місцях несвободи. Таким чином, національний інститут омбудсмана поступово інтегрує міжнародно визнані стандарти у свою практику, забезпечуючи більшу прозорість, підзвітність та ефективність у сфері захисту прав людини.

У 2025 році до Верховної Ради України подано Проєкт Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Цей Законопроєкт мав на меті оновлення законодавчої бази, що регулює діяльність омбудсмана, з урахуванням міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. Також запропоновано чітке визначення мандата й повноважень омбудсмана, закріплення гарантій його незалежності й неупередженості, упровадження прозорих процедур призначення і звільнення з посади, а також належне фінансування для ефективного виконання функцій [13]. Прийняття цього Законопроєкту стало вагомим кроком для реформування системи захисту прав людини в Україні та підвищення довіри громадян до інституту омбудсмана. Законодавчі ініціативи, що базуються на міжнародних документах, мають потенціал не лише покращити адміністративну спроможність інституції, а й зміцнити довіру суспільства до інституту омбудсмана як ефективного захисника прав людини в умовах трансформації української державності та євроінтеграції. Крім того, до мети парламентського контролю омбудсмана додається додержання принципів належного адміністрування в державному управлінні й захист прав і забезпечення найкращих інтересів дитини.

Висновки. Важливим аспектом адміністративної діяльності омбудсмена є принципи й стандарти, що впливають із загальних засад функціонування демократичної правової держави, а також зі специфіки статусу та завдань самого інституту омбудсмена. Ці принципи й стандарти формують основу для ефективного, об'єктивного та неупередженого захисту прав і свобод людини та громадянина у відносинах з органами публічної адміністрації.

Хоча принципи діяльності омбудсмена не мають окремого нормативного закріплення, вони є невід'ємною частиною його функціонування та сприяють ефективному захисту прав і свобод людини в Україні. Ці принципи не лише формально структурують діяльність омбудсмена, а й засвідчують його роль як морального посередника між громадянином і державою. Вони значною мірою перегукуються з демократичними цінностями, що властиві західним правовим системам

З метою уникнення довільного або суперечливого тлумачення принципів, на яких базується діяльність Уповноваженого, доцільним є їх нормативне закріплення на законодавчому рівні. Власне тому пропонуємо доповнити Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» новою статтею 8-1 «Принципи діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмена)», яка б нормативно визначала засади, на яких ґрунтується його діяльність. Запропоноване положення може передбачати закріплення таких принципів, як верховенство права, законність, незалежність, об'єктивність, гласність, доступність, недискримінація та неупередженість. Таке оновлення сприятиме узгодженню національного законодавства з міжнародними стандартами, які встановлюють вимоги до статусу й функціонування національних інституцій із захисту прав людини. Закріплення зазначених принципів не лише унормує діяльність омбудсмена, а й сприятиме підвищенню довіри до цієї інституції з боку громадськості, забезпечуючи її прозорість, підзвітність та ефективність.

З урахуванням викладеного перспективним видається формулювання концептуальних теоретичних положень, які сприятимуть підвищенню правової визначеності й організаційної ефективності адміністративної діяльності інституту омбудсмена.

Використані джерела:

1. Артюхов Є. С. Адміністративно-правове регулювання інституту омбудсмена в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2023. 225 с.
2. Банах С. В. Функції омбудсманів у сучасному світі: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 196 с.
3. Кадук Т. Д. Роль омбудсмена в механізмі реалізації парламентського контролю в зарубіжних країнах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 28. Т. 1. С. 82–87.
4. Косілова О. І. Сучасний стан і тенденції розвитку інституту омбудсмена у світі та в Україні. *Правова інформатика*. 2013. № 4. С. 62–71.
5. Кошарновська С. Л. Деякі аспекти генези інституту омбудсмена. *Право та економіка України – перспективи розвитку* : матеріали круглого столу (11 грудня 2023 року). Харків : Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2023. С. 106–100. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/31162/1/Матеріали%20круглого%20столу%20_Право%20та%20економ=ка%20Укра==ни%20-%20перспективи%20розвитку_.pdf (дата звернення: 29.07.2025).
6. Головань В. Світовий досвід діяльності омбудсмена. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 199–204.
7. Рижук Ю. М. Освітній омбудсмен у системі забезпечення та захисту прав здобувачів освіти. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 151–162.

8. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text> (дата звернення: 29.07.2025).

9. International Ombudsman Institute. URL: <https://www.theioi.org> (дата звернення: 29.07.2025).

10. Паризькі принципи, ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН у резолюції від 20.12.1993 № 48/134. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU93312> (дата звернення: 29.07.2025).

11. Venice Commission. Principles on the Protection and Promotion of the Ombudsman Institution (The Venice Principles). Adopted by the Venice Commission at its 118th Plenary Session (15–16 March 2019), CDL-AD(2019)005. Strasbourg : Council of Europe, 2019. URL: [https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/CDL-AD(2019)005-e) (дата звернення: 29.07.2025).

12. Міжнародні організації, членом яких є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Офіційний сайт Омбудсмена України. URL: <https://ombudsman.gov.ua/uk/mizhnarodni-organizaciyi-chlenom-yakih-ye-upovnovazhenij-verhovnoyi-radi-ukrayini-z-prav-lyudini> (дата звернення: 29.07.2025).

13. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Проект Закону України від 17.04.2025 № 3181. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56212?fbclid=IwY2xjawJOIXpleHRuA2FlbQIxMABicmlkETfTtMU1ISFNlU2k1emNSa3FLAR6mh3xrttOdI-2RsaqL6daiGwyXSGuNf7cyWOCINzzKHmefzr4UNqrPeX69DQ_aem_jy5ChHvjPIetFb-M1y-7Yw (дата звернення: 29.07.2025).

References:

1. Artiukhov, Ye. S. (2023). Administratyvno-pravove rehuliuвання instytutu ombudsmena v Ukraini [Administrative and legal regulation of the Ombudsman's institution in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Vadyma Hetmana [in Ukrainian].

2. Banakh, S. V. (2016). *Funktsii ombudsmaniv u suchasnomu sviti* [Functions of ombudsmen in the modern world]. TNEU [in Ukrainian].

3. Kaduk, T. D. (2014). Rol ombudsmana v mekhanizmi realizatsii parlamentskoho kontroliu v zarubizhnykh krainakh [The role of the ombudsman in the mechanism of implementation of parliamentary control in foreign countries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriya: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University: Series: Law*, 28(1), 82–87 [in Ukrainian].

4. Kosilova, O. I. (2013). Suchasnyi stan i tendentsii rozvytku instytutu ombudsmana u sviti ta v Ukraini [Current status and development trends of the Ombudsman institution in the world and in Ukraine]. *Pravova informatyka – Legal Informatics*, (4), 62–71 [in Ukrainian].

5. Kosharnovska, S. L. (2023). Deiaki aspekty henezy instytutu ombudsmena [Some aspects of the genesis of the Ombudsman institution]. *Pravo ta ekonomika Ukrainy – perspektyvy rozvytku: materialy kruhloho stolu – Law and Economy of Ukraine – Development Prospects: Materials of the Round Table* (pp. 106–100). Kharkivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. S. Kuznetsia. Retrieved from: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/31162/1/Матеріали%20круглого%20столу%20_Право%20та%20економ=ка%20Укра=ни%20-%20перспективи%20розвитку_.pdf [in Ukrainian].

6. Holovan, V. (2019). Svitovyi dosvid diialnosti ombudsmana [World experience in the activities of the Ombudsman]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, (3), 199–204 [in Ukrainian].

7. Ryzhuk, Yu. M. (2018). Osvitnii ombudsmen u systemi zabezpechennia ta zakhystu prav zdobuvachiv osvity [Educational Ombudsman in the System of Ensuring and Protecting the Rights of Education Seekers]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, (2), 151–162 [in Ukrainian].

8. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [On the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights], Law of Ukraine No. 776/97-BP of 23.12.1997. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text> [in Ukrainian].

9. International Ombudsman Institute. Retrieved from: <https://www.theioi.org> [in English].

10. Paryzki pryntsypy, ukhvaleni Heneralnoiu Asambleieiu OON u rezoliutsii № 48/134 vid 20 hrudnia 1993 roku [Paris Principles, adopted by the UN General Assembly in resolution 48/134 of December 20, 1993]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU93312> [in Ukrainian].

11. Venice Commission. Principles on the Protection and Promotion of the Ombudsman Institution (The Venice Principles). Adopted by the Venice Commission at its 118th Plenary Session (15–16 March 2019), CDL-AD(2019)005. Strasbourg: Council of Europe, 2019. Retrieved from: [https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/CDL-AD(2019)005-e) [in English].

12. Ofitsiinyi sait Ombudsmana Ukrainy [Official website of the Ombudsman of Ukraine]. Mizhnarodni orhanizatsii, chlenom yakykh ye Upovnovazhenyi Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [International organizations of which the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine is a member]. Retrieved from: <https://ombudsman.gov.ua/uk/mizhnarodni-organizaciyi-chlenom-yakih-ye-upovnovazhenij-verhovnoyi-radi-ukrayini-z-prav-lyudini> [in Ukrainian].

13. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [On the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine], Draft Law of Ukraine No. 3181 of 04/17/2025. Retrieved from: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56212?fbclid=IwY2xjawJ0IXpleHRu-A2FlbQIxMABicmlkETFtMU1lSFNIU2k1emNSa3FLAR6mh3xrttOdI-2RsaqL6daiGwyXSGuNf7cy-WOClnZzKHmefzr4UNqrPeX69DQ_aem_jy5ChHvjPletFb-M1y-7Yw [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 31.07.2025

Стаття рекомендована до друку 25.08.2025

Опублікована 12.11.2025

Puzyrna N., Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public and Private Law of the Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

PRINCIPLES AND STANDARDS OF OMBUDSMAN'S ADMINISTRATIVE ACTIVITY

The article is devoted to the study of the principles and standards of Ombudsman's administrative activity. It is noted that in modern conditions, when human rights are increasingly threatened by armed conflicts, social and economic challenges, Ombudsman's administrative activity is a special balancing instrument between the state and the citizen, guaranteeing compliance with the principle of the rule of law, legal justice and humanism. One of the key characteristics of this institute is its administrative component, which is manifested in the implementation of systematic, normatively regulated activities for considering appeals, analyzing public administration practices, and preparing conclusions and recommendations. An important aspect of Ombudsman's administrative activity is compliance with the principles and standards that stem from the general principles of the functioning of a democratic state governed by the rule of law, as well as from the specifics of the status and tasks of the Ombudsman institution itself. The principles of the Ombudsman's administrative activity are defined as fundamental ideas and norms that determine the essence, boundaries, forms and methods of the Ombudsman's activity to monitor compliance with human rights and freedoms, ensuring its effectiveness, impartiality, transparency and adherence to the rule of law. The key principles include: independence, transparency, accessibility, objectivity, impartiality, apoliticality, voluntary submission of applications, free of charge, and humanism, which are of decisive importance for ensuring the effectiveness of Ombudsman's human rights protection function. It is noted that the standards and functional criteria for the activities of Ombudsmen are enshrined in the Paris Principles adopted by the UN General Assembly and the Venice Principles for the Protection and Development of Ombudsman Institutions adopted by the Venice Commission of the Council of Europe. They serve as an internationally recognized basis for assessing the effectiveness of human rights institutions and harmonizing their functioning. It is concluded that the principles and standards of the Ombudsman's administrative activity form the basis for effective, objective and impartial protection of human and citizen rights and freedoms in relations with public administration bodies.

Keywords: administrative activity, Ombudsman, principles, standards, protection of rights and freedoms, regulatory framework.